

Zpráva z konference Metal made in Česko(a) Slovensko: IV. Česká odborná konference o metalu

23. 9. 2020, Brno, Česká republika

Nicole Creweová, FF MU, Ústav religionistiky
465129@mail.muni.cz

Nový typ koronaviru mění v letošním roce zásadním způsobem životy nás všech. Počínaje všudypřítomnými varovnými cedulemi, které nás vyzývají k neustálému umývání rukou a nošení roušek, a konče znemožněním pořádání velkých akcí či omezením volného pohybu. Nová aktivní opatření proti šíření onemocnění COVID-19 se proto přirozeně týkají i pořádání konferencí. Čtvrtý ročník jednodenní konference *Metal made in Česko(a)Slovensko* zorganizované Ústavem religionistiky Masarykovy univerzity a připravené badatelským sdružením Czech metal studies proběhl 23. září 2020. Po dlouhém zvažování se Miroslav Vrzal, hlavní organizátor konference, rozhodl přesunout její konání z preventivních důvodů do virtuálního prostředí, což znesnadňovalo neformální navazování kontaktů a spontánní diskuze. V předchozích ročnících přitom nebyvala metalová konference pouze příležitostí, na které bylo možné si vyslechnout zajímavé příspěvky a získat informace o aktuálních výzkumech na témata soustředěná kolem metalové hudby, ale také místem, kde se lze potkat a neformálně pobavit s odborníky, kolegy a přáteli. Navzdory přesunu do online prostředí pomocí platformy Zoom se však za obrazovkami sešly přibližně čtyři desítky lidí z řad zainteresované veřejnosti a akademiků, aby si i přes nepříznivé podmínky poslechli příspěvky sedmi badatelů.

Úvodem přivítal Miroslav Vrzal z Ústavu religionistiky Masarykovy univerzity její účastníky a poděkoval Ústavu religionistiky, že podporuje podobné aktivity. Dále pokračoval představením webových stránek czechmetalstudies.com, kde je mimo jiné možné se více dozvědět o předešlých ročnících „metalové“ konference. Následně pokračoval svým vlastním příspěvkem „Pálit, nebo nepálit? Percepce pálení kostelů u blackmetalistů v Česku: Malá kvalitativní sonda“, kde představil kvalitativní analýzu postojů českých blackmetalistů k pálení kostelů. Konkrétněji posluchačům přiblížil, jak samotní členové subkultury pálení kostelů interpretují a zda s nimi souhlasí. V první části po krátkém vysvětlení kontextu Vrzal rozebral případ zapálení historického kostela v Gutech u Třince, za který byli odsouzeni tři mladíci. Spojitost mezi touto událostí a metalem nicméně zůstává nejistá i přes spekulace o možném inspirování se norskou metalovou scénou. Indikátorem k domněnkám o kontinuitě s blackmetalovým terorismem byla zřejmě fotografie zachycující protagonistu v tričku Iron Maiden. Ty se ovšem nepotvrdily. Dále se Vrzal v rámci svého příspěvku věnoval takzvané druhé vlně black metalu v kontextu norské blackmetalové scény, během níž docházelo k radikalizaci související s přijetím satanistických a pohanských prvků. Provázání těchto subkultur

vedlo k přijetí myšlenky aktivního „boje proti křesťanství“, jehož součástí bylo i vypalování a ničení křesťanských objektů. V druhé části příspěvku se pak Vrzal věnoval analýze úryvků z výpovědí pěti blackmetalistů, které na téma vypalování kostelů oslovil.

Na Miroslava Vrzala navázal Matouš Mokrý z Ústavu filozofie a religionistiky Univerzity Karlovy s příspěvkem „Záblesk na severní obloze: Black metal coby vzpoura proti liberální společnosti v díle esoterika Sebastiána Jahiče“. Pokusil se shrnout hlavní body Jahičova myšlení a black metal zasadit do širšího kontextu jeho duchovních a společenských názorů, odmítajících současný stav společnosti. Dle Mokrého vnímá Jahič black metal jako jeden z výrazů odporu proti dnešní kapitalistické, liberálně-sekulární „masové“ společnosti a snah o její transcendenci ve prospěch dosáhnutí vyššího duchovna a společenské změny toto dosáhnutí lépe umožňující. Jelikož je však dle Jahiče black metal spíše než hlasem pozitivní změny pouhou antitezí současného mainstreamu zrcadlící to, vůči čemu se mainstream aktivně vymezuje (což Jahič nazývá tzv. „negativní pól“ mainstreamu), vykazuje sílu jen s omezenou mocí změnit současný status quo. Blackmetalovou revoltu tedy Jahič dle Mokrého považuje za účinnou pouze tehdy, když dokáže transcendovat obsahy jak mainstreamu, tak jeho „negativního pólu“, pro což se musí vzdát především své ostentativně násilné tváře a komercializace.

Dalším vystupujícím byl Lukáš Kaplan z Ústavu religionistiky Masarykovy univerzity s příspěvkem „Aspekty východních náboženských tradicí v metalovej hudbe a subkultúre: Príklad Cult of Fire“. Kaplan popsal, že metal sice čerpá především témata pramenící ze základů západní kultury, ale zároveň se neustále rozvíjí a globalizuje. Proto vznikají pořád nové a unikátní sub-žánry metalu. Metal totiž podle něj poměrně snadno dokáže absorbovat prvky i z jiných, např. východních kultur. Jako typický příklad implementace východních náboženských prvků Kaplan uvedl českou kapelu Cult of Fire, která spojuje black metal s náboženskými aspekty indických tradic.

Po přestávce na oběd pokračoval Ondřej Šefčík z Ústavu jazykovědy a baltistiky Masarykovy univerzity se svým příspěvkem „Metal a ἐκκλησία“. Zde ukázal a analyzoval prvky, které odlišují metalovou komunitu od hnutí fanoušků jiných žánrů. Dle Šefčíka lze najít u metalistů prvky, které tvoří jistou formu ekklésie neboli svobodného lidového shromáždění, které je uvnitř i vně skupiny silně spjaté. Díky tomuto propojení, které více připomíná „organismus“ než organizaci, dochází dle Šefčíka mezi příslušníky metalové komunity k utváření silných vazeb a pocitu exkluzivity.

Následně Michal Puchovský z Ústavu religionistiky Masarykovy univerzity v příspěvku „Sláva bohom! Predkresťanské náboženstvá starých Slovanov v tvorbe Silent Stream of Godless Elegy“ představil, jak se pohanští hudebníci vztahují k tématům z éry předkřesťanského pohanství. Problematiku přiblížil na příkladu folk-metalové kapely Silent Stream of Godless Elegy, kde se věnoval analýze způsobu, jakým kapela využívá a interpretuje lidovou kulturu a její „pohanské“ rituály v hudbě i textech, a jak taková praxe zapadá do kontextu české pohanské metalové scény.

Podle nezávislé badatelky Gabriely Stašové, která vystoupila s příspěvkem „Český metalový fanoušek a jeho postoj k hudbě a subkultuře“, je metal

bezpochyby maskulinní záležitostí. Úvodem bylo zmíněno, že se ve své diplomové práci věnovala problematice posluchačů metalu a jejich postojům k subkultuře. Součástí její práce byl i výzkum, který v analýze propojila s muzikologickou stránkou. Příspěvek proto volně navazoval na její dosavadní poznání, které dále rozšiřoval. Metalová fanouškovská základna se dle Stašové postupem času proměňuje, protože v dnešní době již není překvapující, pokud se při návštěvě metalového koncertu potkáte s metalistkou, která na akci dorazila sama a z vlastních pohnutek.

Keyspeaker Ondřej Daniel z Ústavu světových dějin Univerzity Karlovy v rámci svého bloku „Muzika jen pro lopaty?“ Metal ve světle sociologie hudby“ popsal spojení metalu a dělnických povolání. Zároveň uvedl, že přestože má metal své kořeny v dělnickém prostředí severní Anglie, lze v dnešní době na metalovém koncertu potkat například i vysokoškolsky vzdělané lidi. Příspěvek se věnoval především reflexi otázky, zda se dělnické kořeny v metalu projevují i dnes a zda je vůbec v současnosti možné hovořit o třídním zakotvení. Pro uchopení této problematiky byl pro Daniela východiskem koncept tříd a pojetí sociální stratifikace Pierra Bourdieho. Protože se Daniel zabývá metalem převážně v euroatlantickém prostoru, konference díky jeho příspěvku obsáhla i širší geografický rámec problematiky. V návaznosti na jeho příspěvek se rovněž odehrála debata nad vhodností užívání pojmů „scéna“ a „subkultura“ v souvislosti s metalem. Dále se, jakožto reakce na poslední příspěvek a na příspěvek Stašové, rozvinula diskuze ohledně pozice žen v metalové subkultuře.

Stejně jako v předchozích ročnících, i letos blok příspěvků ke konci vystřídala diskuze s představiteli metalové subkultury, tentokrát s Tomášem Vítkem a Hankou a Radkem Hajdovými. Zástupce českého rockového a metalového magazínu *Spark* Tomáš Vítek zhodnotil fungování hudebního časopisu v koronavirové době. Zároveň hovořil o tom, jak se současná krize dotkla samotných metalových kapel. Podle Vítky pandemie nejvíce zasáhla středně velké a rostoucí kapely, protože ty malé se hudbou neživí na plný úvazek a ty největší mají zpravidla dostatečnou finanční rezervu.

Volná diskuze dále pokračovala s Hankou a Radkem Hajdovými z moravské skupiny Silent Stream of Godless Elegy. Ta je známá především originálním způsobem, kterým inkorporuje do své tvorby slovenské, konkrétněji moravské folklórní prvky. Hanka Hajdová, která vystudovala učitelství českého jazyka na Masarykově univerzitě, uvedla, že je pro ni důležitá snaha o přenesení témat a idejí z jejich oblíbených knih do vlastní hudební tvorby. Slovanskou mytologii jako hlavní tematické zaměření si kapela dle slov Hanky Hajdové zvolila proto, že v ní tato mytologická oblast nejhrouběji rezonuje a je jí nejbližší. Kapela Silent Stream of Godless Elegy původně tvořila v anglickém jazyce, na posledních albech se nicméně objevují skladby v jazyce českém. Podle Hajdové za tím stojí fakt, že je jí přirozené zpívat rodným jazykem.

Na závěr si slovo vzal opět Miroslav Vrzal, který jednoduše shrnul obsah celé konference a vyjádřil poděkování za hojnou účast i v dnešních neznámých, nepřipravených a složitých podmínkách. Neformální část konference z důvodu preventivních opatření tento rok neproběhla. Po skončení konference se k jejímu průběhu zpětně vyjádřil Vrzal následujícím způsobem: „Online konference v tomto formátu byla určitým experimentem. Obával jsem se technických

problémů, které nakonec naštěstí nenastaly. V tomto ohledu byl dobrý tah si ještě těsně před konferencí s aktivními účastníky vyzkoušet, že vše funguje, jak má. Experiment se tedy osvědčil a za sebe můžu říct, že konferenci (i podle některých reakcí) považuji za vydařenou, i když se konala online. Přesto bych, pokud to bude možné, další odbornou konferenci uspořádal opět fyzicky. Osobní kontakt totiž považuji za velmi důležitou součást našich konferencí o metalu.“